Національний банк України

ТАЛАН
центр фінансових знань

Поради з кібербезпеки та схеми шахрайства у воєнний час

Робочий зошит для учнів старшої школи та студентів до заняття з платіжної безпеки

ЗМІСТ

1 Інформація, яку безпечно повідомляти стороннім особам

Шахраї виманюють у людей конфіденційну інформацію, щоб привластити чужі кошти. Потрібно тримати язик за зубами, думати двічі перед тим, як ділитися з кимось інформацією про себе.

Визначте, яку інформацію повідомляти стороннім особам безпечно, а яку – ні. Там, де можна повідомляти інформацію, поставте (+), де не можна – (-).

- ○ тризначний номер на звороті картки
- ○ смс-коди від банків
- ○ пароль до інтернет-банкінгу
- ○ пін-код до картки
- ○ смс-коди від мобільних операторів
- ○ логін до інтернет-банкінгу
- ○ адресу електронної пошти
- ○ 16-значний номер картки
- ○ пароль до сторінки в TikTok
- ○ назву банку, зазначену на картці

2 Спілкування в соціальних мережах

2.1. Шахраї вміють маскуватися твоїми друзями в соціальних мережах та просити в борг від їхнього імені.

Бувають ситуації, що друзі дійсно потрапляють у скрутне становище та просять про допомогу. Як зрозуміти, хто пише, друг чи шахрай? Опишіть ваші дії.

2.2. Спочатку думай – потім клікай

Шахраї під маскою твоїх друзів можуть присилати і такі повідомлення в соціальних мережах.

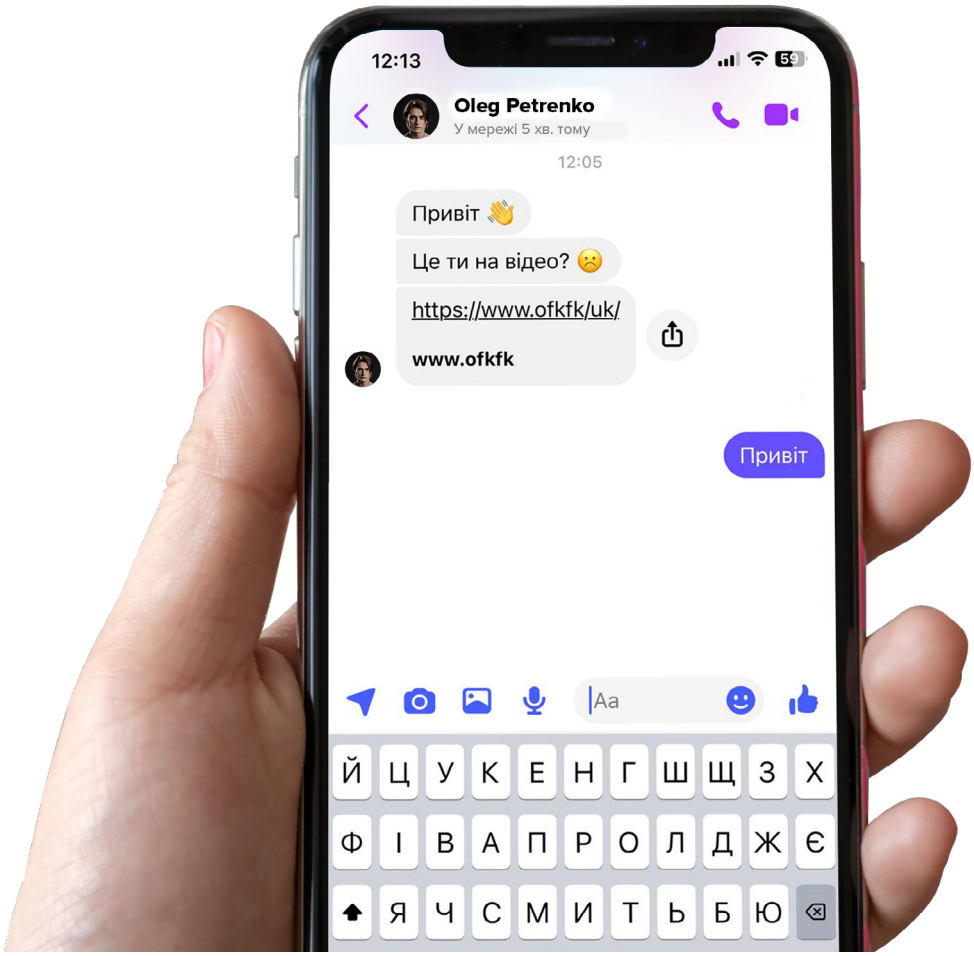

Опишіть ваші дії. Чому не можна клікати за цим посиланням?

3 Сценарії шахрайства

ЧИ ЗНАЛИ ВИ?

- 77% людей знають, що нікому не можна повідомляти реквізити картки та коди з банківських смс.
- 76% зіткнувшись із шахрайством, розголошують реквізити своєї картки, коди та паролі.
- Більшість людей знає, яку інформацію не можна повідомляти шахраям, але, коли стикається з шахраєм, часто потрапляє на його гачок. Так відбувається, тому що шахраї знають "больові точки" людей та вміють на них натискати.

3.1. Проаналізуйте відомі сценарії телефонного шахрайства та опишіть, які емоції намагається викликати шахрай у людини, щоб виманити в неї гроші.

3.2. Які з описаних ситуацій схожі на шахрайство, а які на правильну поведінку?

В тих ситуаціях, які схожі на шахрайство, напишіть одну пораду, як вберегтися від шахрайства.

Продавець на майданчику оголошень (наприклад, OLX) пропонує обговорити деталі покупки в месенджері

☐ **Схоже на шахрайство** ☐ **Все ок**

Покупець просить надати 16-значний номер платіжної картки, щоб переказати гроші за покупку

☐ **Схоже на шахрайство** ☐ **Все ок**

Працівник мобільного оператора телефонує та просить назвати смс-код

☐ **Схоже на шахрайство** ☐ **Все ок**

Покупець на майданчику оголошень (наприклад, OLX) надсилає продавцю посилання в менеджер та просить ввести всі карткові реквізити для отримання оплати продавцем

☐ **Схоже на шахрайство** ☐ **Все ок**

Пропонують взяти учать у голосуванні в конкурсі, для цього просять ввести логін та пароль до сторінки в Facebook

☐ **Схоже на шахрайство** ☐ **Все ок**

Телефонує працівник банку та просить встановити програму віддаленого доступу для посилення заходів безпеки

☐ **Схоже на шахрайство** ☐ **Все ок**

3.3. Однією з найрозповсюдженіших схем шахрайства є продаж неіснуючих товарів. На жаль, у сфері онлайн-покупок можуть зустрітися шахраї.

Перерахуйте правила безпечних онлайн-покупок.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

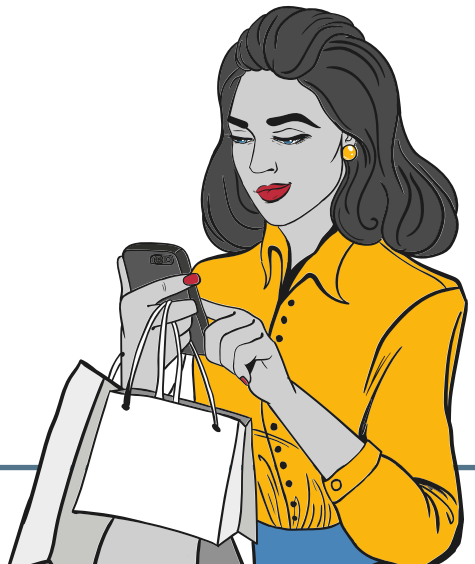

4 Ситуація: шахраї викрали фінансовий номер телефону

До яких ресурсів шахраї можуть отримати доступ, присвоївши фінансовий номер телефону?

Перегляньте перелік, який ви зазначили. Доступ до якого ресурсу дасть шахраю більше шансів викрасти гроші з рахунків, **оцініть балами від 1 до 5**, де 5 балів – це найвищий ризик, що шахрай зможе викрасти кошти, отримавши доступ до цього ресурсу.

Обговоріть свої оцінки в класі/групі, а саме ті випадки, де ви проставили найвищий бал. Чи погоджуються вони з вашою оцінкою.

5 Що робити, коли стикнувся з шахрайством?

5.1. Розгляньте описані нижче ситуації та зазначте, куди потрібно звертатися насамперед, щоб захистити свої кошти.

1. Перестав працювати фінансовий номер телефону

2. Викрали смартфон

3. Випадково повідомили телефоном шахраю секретні реквізити картки

4. Зняли готівку з банкомата, де було встановлене скімінгове обладнання

5. На фішинговому сайті вказали логін та пароль до інтернет-банкінгу

6. Помітили, що з вашого рахунку зникають кошти

5.2. Тепер ви знаєте, скільки пасток розставляють шахраї.

Подумайте, як ви можете захистись від аферистів. Яких заходів безпеки потрібно вжити для кожного інструменту.

Сторінка в соціальних мережах

Фінансовий номер телефону

Смартфон

Ігровий акаунт

Яких ще правил потрібно дотримуватися, щоб не потрапити до рук шахраїв?

(Напишіть 5 порад)

6 Тести

Перевіримо, як ви засвоїли тему заняття.
Яка з відповідей правильна?

1. Що таке фінансовий номер телефону?

- *Так називають банківський рахунок*
- *Номер, з якого телефонує банк*
- *Номер, який прив'язаний до банківського рахунку*
- *Видуманий термін*

2. Які реквізити картки можна розголошувати стороннім особам?

- *16-значний номер та термін дії картки*
- *Пін-код та термін дії картки*
- *16-значний номер картки*
- *Жодних реквізитів повідомляти не можна*

3. На якому онлайн-сервісі можна перевірити потенційного шахрая за номером телефону та посиланням на сайт?

- *STOP FRAUD, CheckMyLink*
- *"Дія"*
- *Кабінет електронних сервісів*
- *Шахрай онлайн*

4. Як часто рекомендується змінювати пін-код до платіжної картки?

- *1 раз на 3 місяці*
- *пін-код до картки змінити неможливо*
- *Щороку*
- *Немає сенсу змінювати пін-код*

5. Банкомат "зажував" платіжну картку, які ваші дії?

- *Напишу заяву в поліцію*
- *Спробую дістати картку з банкомата*
- *Не відходячи від банкомата, зателефоную до кол-центра банку*
- *Одразу піду до відділення банку писати заяву*

6. Під час введення пін-коду в банкоматі виникла підозра, що хтось у черзі позаду дізнався ваш пін-код. Які ваші дії?

- *Зміню пін-код до картки*
- *Повідомлю в поліцію*
- *Проігнорую, пін-код – це не таємниця*
- *Звернуся до відділення, щоб перевипустити картку*

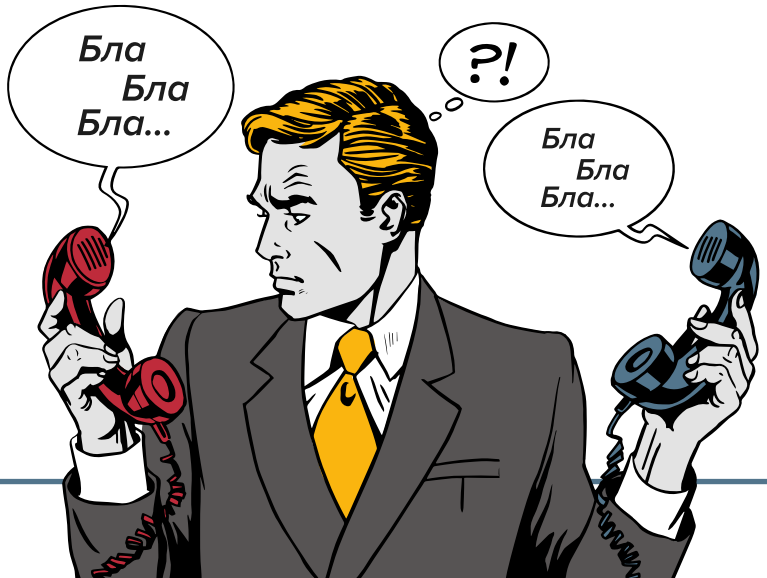

Електронне навчальне видання
Робочий зошит для учнів старшої школи
для уроку з фінансової грамотності на тему:
"Поради з кібербезпеки та схеми шахрайства
у воєнний час"

Укладачі: Машлаковська Тетяна
Художнє оформлення: Абрамова Олена
Літературний редактор: Кладіна Тетяна

Лютий, 2023 рік

Національний банк України
01601, м. Київ
вул. Інститутська, 9
bank.gov.ua

Відгуки, пропозиції та зауваження
надсилайте на електронну адресу:
talan@bank.gov.ua